

BEGELEIDEN MET AKKOORDEN 2

VOOR PIANO EN KEYBOARD

DEEL 1 - BASISVAARDIGHEDEN

De basis voor een goede start

Notennamen

Toonladder, octaaf, kwint, terts

Majeur- en mineurakkoorden

Liggingen van de drieklank

Ritme en de vierkwartsmaat

Vingerzettingen

DEEL 2 - UITVOEREN

Akkoordenschema's, toonsoorten en ritme

Toonladders en voortekens

Overzicht van majeure- en mineurakkoorden

Akkoordprogressies

Veelgebruikte maatsoorten

Dynamiek

DEEL 3 - VERFIJNEN

Harmonische variaties en gevorderde technieken

Septiem- en suspended akkoorden

Coördinatie van beide handen

Syncopen en triolen

Geavanceerde ritmische patronen

Harmonie en melodie

Elmtree and Waters

Begeleiden met akkoorden voor piano en keyboard deel 2

© Iebele Abel, Hanna Hommes
© Elmtree and Waters Publishing

Eerste druk maart 2025

ISBN 9789079735990

Muziektechniek, muzieklessen, muziekonderwijs
NUR 668/667 Bladmuziek / Muziekinstrumenten en -techniek
BISAC MUS016000 MUSIC / Instruction & Study / Exercises
BISAC MUS023030 MUSIC / Musical Instruments / Piano & Keyboard

Redactie Jannet Fink
Vormgeving Studio Het Hogeland

Een uitgave van Elmtree and Waters Publishing Nederland
www.elmwaters.com

© 2025. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door printouts, kopieën, of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

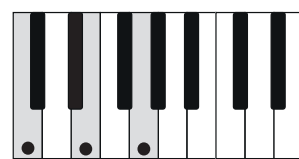
AKKOORDENSHEMA'S, TOONSOORTEN EN RITME

HET SYSTEEM VAN TOONLADDERS EN AKKOORDEN

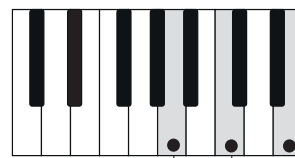
Welkom bij het tweede deel van *Begeleiden met Akkoorden*! In deel 1 heb je geleerd wat drieklanken en akkoorden zijn, hoe je ze kunt spelen op piano of keyboard, en wat het verschil is tussen majeur- en mineurakkoorden. Er zijn in totaal 24 majeur- en mineurakkoorden. Het is de bedoeling dat je deze na dit deel allemaal kunt spelen. In deel 2 en 3 gaan we nog een stuk verder: je leert dan de opbouw van meer dan achthonderd akkoorden begrijpen en spelen. Daarvoor hoef je gelukkig niet al deze akkoorden uit je hoofd te leren, want er zit een eenvoudig systeem in de opbouw van akkoorden. Dit is geen bijzonder systeem dat speciaal voor deze leermethode is ontwikkeld. Het is een algemeen geldend systeem, dat vrijwel iedere muzikant dagelijks gebruikt. Je hebt in deel 1 al een beetje kennis gemaakt met dit systeem.

De drieklank is de basis van alle majeur- en mineurakkoorden. De drieklank is het akkoord dat wordt gevormd door de grondtoon met de terts en de kwint daarboven. Wanneer de terts in een akkoord klein is, is het akkoord ook klein, ofwel mineur (van het Franse 'mineur' dat 'kleiner' betekent). Wanneer de terts groot is, is het akkoord ook groot, ofwel majeur ('groter' in het Frans).

De **grote terts C-E** in het C-majeurakkoord heeft een afstand van **twee hele tonen**. De **kleine terts A-C** in het A-mineurakkoord heeft een afstand van **anderhalve toon**. Hieronder laten we dat nog eens zien op het klavier:

C E G
Het **C**-akkoord **C-E-G**
De terts **C-E** is groot.
Het akkoord is majeur.

A C E
Het **A_m**-akkoord **A-C-E**
De terts **A-C** is klein.
Het akkoord is mineur.

Je kunt bij het spelen van een akkoord de volgorde van de noten veranderen. We noemen deze variaties in volgorde van noten de verschillende **liggingen** van het akkoord. Als voorbeeld nemen we het **C**-akkoord:

In de **grondligging** van het **C**-akkoord is de volgorde **C - E - G**.

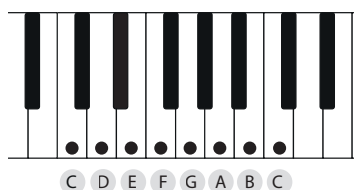
In de **eerste** ligging blijven **E** en **G** op dezelfde plaats, maar spelen we de **C** een octaaf hoger. Hierdoor klinkt het akkoord anders, terwijl de noten dezelfde zijn.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

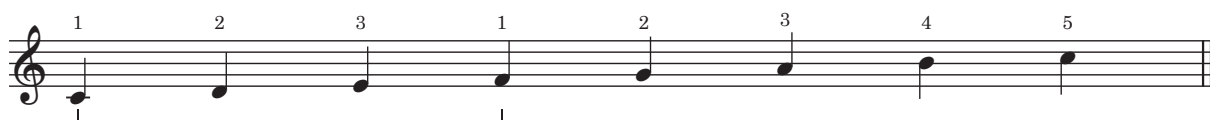
TOONLADDERS EN TOONSOORTEN

Wanneer we op het klavier de witte toetsen spelen van de C naar de volgende C, spelen we de **toonladder van C**:

Speel de toonladder van C met de rechterhand. Let op de vingerzetting: wanneer je de toonladder van C met de rechterhand speelt, beweeg je de duim onder de middelvinger door:

OEFENING 4

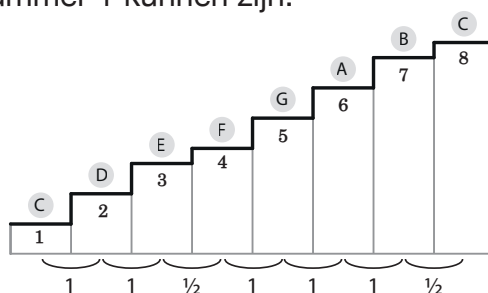

Speel de toonladder van C met de linkerhand. Let op de vingerzetting: wanneer je de toonladder van C met de linkerhand speelt, beweeg je de middelvinger over de duim:

OEFENING 5

Wanneer we een melodie zingen of spelen, gebruiken we vaak noten uit één bepaalde toonladder. Iedere stap op de toonladder heeft een nummer. De achtste stap is het octaaf en zou ook nummer 1 kunnen zijn:

Iedere stap op de toonladder kan een hele of een halve toon omhoog gaan. In de afbeelding kun je zien dat de afstand tussen stap 3-4 en 7-8 een halve toonafstand is. Het patroon in de toonafstanden op de toonladder van C is dus:

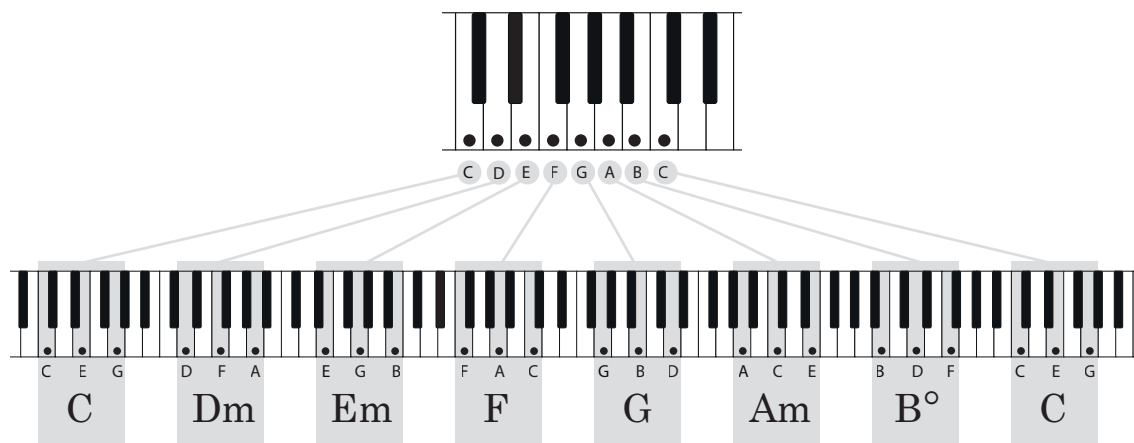

Dit patroon is kenmerkend voor alle majeurtoonladders. Wanneer we een majeurtoonladder spelen met als grondtoon de C, dan spelen we in de **toonsoort C-majeur**. 'Majeur' is Frans voor 'groot'. C-majeur en C-groot betekenen daarom hetzelfde. De toonsoort 'C-majeur' of 'C-groot' noemen we meestal kortweg 'C'.

AKKOORDEN BINNEN DE TOONLADDER

Wanneer we op iedere noot van een toonladder een drieklank vormen, dan noemen we deze akkoorden 'toonladdereigen akkoorden' of 'akkoorden binnen de toonladder'. We hebben de toonladdereigen drieklanken van C-majeur in onderstaande afbeelding uitgewerkt. Speel in de volgende oefening de drieklanken die in de grijze blokken zijn aangegeven. Je gebruikt telkens drie vingers: duim, middelvinger en pink. Je kunt de drieklanken op verschillende plaatsen op het klavier spelen:

OEFENING 6

B° is een bijzonder akkoord in de reeks, omdat de kwint **B-F** hier een kleinere afstand heeft ten opzichte van de kwinten in de andere akkoorden. We noemen **B-F** daarom een 'verminderde' kwint. Bij de verminderde kwint is de toonafstand slechts 3 hele tonen, in plaats van 3½ toon. In het akkoordsymbool geven we dit aan met het teken ° of **dim**, een afkorting van het Engelse 'diminished'.

De toonladdereigen drieklanken van C kunnen zowel majeur- als mineurakkoorden zijn! Probeer de logica in onderstaand overzicht goed te begrijpen:

C	De drieklank is C-E-G . De terts C-E is groot.	Het akkoord is majeur.
Dm	De drieklank is D-F-A . De terts D-F is klein.	Het akkoord is mineur.
Em	De drieklank is E-G-B . De terts E-G is klein.	Het akkoord is mineur.
F	De drieklank is F-A-C . De terts F-A is groot.	Het akkoord is majeur.
G	De drieklank is G-B-D . De terts G-B is groot.	Het akkoord is majeur.
Am	De drieklank is A-C-E . De terts A-C is klein.	Het akkoord is mineur.
B°	De drieklank is B-D-F . De terts B-D is klein. De kwint B-F is verminderd.	Het akkoord is verminderd.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

In de volgende oefening speel je met de linkerhand steeds de grondtoon en met de rechterhand speel je het akkoord. Probeer bij ieder akkoord te begrijpen waarom deze majeur of mineur is:

OEFENING 7

Diagram 1: C (C, E, G)

Diagram 2: Dm (D, F, A)

Diagram 3: Em (E, G, B)

Diagram 4: F (F, A, C)

Diagram 5: G (G, B, D)

Diagram 6: Am (A, C, E)

Diagram 7: B° (B, D, F)

Diagram 8: C (C, E, G)

Notation: The exercise is written in 4/4 time. The left hand plays the root note of each chord on a half note. The right hand plays the triad of each chord on a half note. The sequence of chords is C, Dm, Em, F, G, Am, B°, and C.

Bij de oefening staat geen vingerzetting. Probeer zelf de beste vingerzetting te vinden.

PEDALEN

Wanneer je bij de oefeningen het pedaal gebruikt, kun je goed horen hoe de noten in een akkoord samenklinken. Laat bij iedere wisseling naar een ander akkoord het pedaal even los. Op die manier zorg je ervoor dat de tonen van verschillende akkoorden niet door elkaar gaan klinken. In onderstaande oefening hebben we dit gebruik van de pedalen uitgeschreven. Je kunt deze pedaaltechniek bij alle oefeningen gebruiken.

Notation: The exercise is written in 4/4 time. The left hand plays the root note of each chord on a half note. The right hand plays the triad of each chord on a half note. The sequence of chords is C, F, and G. Pedal marks (ped.) are placed below the left hand notes for C, F, and G, indicating when to press the pedal. Asterisks (*) are placed below the left hand notes for F and G, indicating when to release the pedal.

Bij de meeste oefeningen schrijven we de pedaaltechniek niet uit, maar experimenteer met het pedaal zoveel je wilt! Je pedaaltechniek ontwikkel je het beste door het pedaal veel te gebruiken en goed te luisteren naar het resultaat.

TONICA EN DOMINANT

De akkoorden op de verschillende stappen van de toonladder noemen we **trappen**. We kunnen iedere trap een nummer geven. We gebruiken hiervoor Romeinse cijfers. Majeurakkoorden geven we aan met hoofdletters, mineurakkoorden met kleine letters. In de volgende oefening staan deze symbolen onder de notenbalken:

OEFENING 8

The image shows a musical staff with two systems of treble and bass clefs. Above the staff, the chords for the C major scale are listed: C, Dm, Em, F, G, Am, B°, and C. Below the staff, the corresponding Roman numerals are listed: I, ii, iii, IV, V, vi, vii°, and I. The notes for each chord are written below the staff lines: C (G, E, C), Dm (A, F, D), Em (B, G, E), F (C, A, F), G (D, B, G), Am (E, C, A), B° (F, D, B), and C (G, E, C).

Trap **I** is de eerste trap. Het akkoord op deze trap is gebaseerd op de grondtoon. We noemen dit akkoord de **tonica**. Dit woord komt van het Griekse 'tonos', dat 'toonhoogte' betekent. Een andere belangrijke trap is **V**, de **dominant**. De tonica en dominant staan in de muzikale bekend als 'functies'. Deze naam komt voort uit het feit dat deze akkoorden een duidelijke toepassing ('functie') hebben in de harmonische opbouw van muziek.

Akkoordsymbool	C	Dm	Em	F	G	Am	B°	C
Trap	I	ii	iii	IV	V	vi	vii°	I
Functie	Tonica				Dominant			Tonica
Drieklank	C-E-G	D-F-A	E-G-B	F-A-C	G-B-D	A-C-E	B-D-F	C-E-G

Doordat de **tonica** het akkoord is op de eerste trap van de toonladder, ervaren we de tonica harmonisch als 'thuisbasis' of 'rustpunt'. Om dezelfde reden beginnen en eindigen veel muziekstukken met de tonica.

De **dominant** is het akkoord op de vijfde trap van de toonladder, een kwint boven de tonica. De naam dominant is afgeleid van het Latijnse 'dominare', wat 'heersen' betekent. De heersende functie van de dominant komt op verschillende manieren tot uiting. Ten eerste is de kwint de toonafstand die voor het menselijk gehoor klinkt als het krachtigste en meest stabiele interval. Daarnaast heeft de dominant – sterker dan de andere akkoorden – de neiging om terug te keren naar de tonica.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

Zing bij de volgende oefening de grondtoon van de akkoorden mee. Zing in een octaaf naar keuze:

OEFENING 11

C G C

Oe _____

I I V I

De volgende oefening gebruikt dezelfde akkoorden. We plaatsen de trappen hier niet opnieuw onder de notenbalken. Overigens worden trappen vooral gebruikt in lesmateriaal. In bladmuziek staan meestal geen trappen.

OEFENING 12

C G C

Oe _____

I I V I

De volgende oefening is een leadsheet. De zang zingt de grondtoon van het akkoord. Bepaal hier zelf hoe je de akkoorden speelt.

OEFENING 13

C G C

Oe _____

I I V I

De volgende oefening gebruikt dezelfde progressie, maar nu met een andere melodie. Zing eerst de E uit het C-akkoord, dan de D uit het G-akkoord en als afsluiting de C, de grondtoon van het C-akkoord.

OEFENING 14

C G C

Oe _____

I I V I

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DE SUBDOMINANT

We gaan nu kijken naar een ander veelgebruikt schema, namelijk **I-IV-V-I**. Naast **I** en **V** gebruiken we voor deze progressie ook het akkoord op de vierde trap: de **subdominant**:

Akkoordsymbool	G	Am	Bm	C	D	Em	F#°	G
Trap	I	ii	iii	IV	V	vi	vii°	I
Functie	Tonica			Subdominant	Dominant			Tonica
Drieklank	G-B-D	A-C-E	B-D-Fis	C-E-G	D-Fis-A	E-G-B	Fis-A-C	G-B-D

Wat is het verschil tussen de dominant en subdominant? 'Sub' is Latijn voor 'onder'. De subdominant ligt dan ook een kwint *onder* de tonica, terwijl de dominant juist een kwint *boven* de tonica ligt. Daarnaast ligt de subdominant ook één trap onder de dominant. De noten van de vierde trap liggen dichtbij de noten van de vijfde trap. **IV** sluit dan ook goed aan op **V**; de subdominant heeft in spanningsopbouw daarom vaak een voorbereidende functie op de dominant.

Speel de volgende **I-IV-V-I** progressie maar eens. Zoals je wellicht zult horen, liggen de noten steeds mooi dicht bij elkaar. Daardoor klinkt deze progressie vloeiend en logisch. Het is dan ook een veelgebruikte progressie. Let op het gebruik van de **Fis** in het **D**-akkoord:

OEFENING 24

Oefen het spelen van **I-IV-V-I** in G-majeur met gebroken akkoorden.

OEFENING 25

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

De volgende oefeningen staan in F. Je speelt steeds I-IV-V-I.

OEFENING 35

OEFENING 36

OEFENING 37

Zing in de zangmelodie de grondtoon van de akkoorden mee:

OEFENING 38

RITMISCHE VARIATIE

We hebben eerder – in deel 1 – een overzicht gegeven van een aantal notenwaarden:

- Een hele noot (open vorm zonder stok) duurt net zo lang als twee halve noten.
- ♪ Een halve noot (open met stok) duurt net zo lang als twee kwartnoten.
- ♩ Een kwartnoot (dicht met stok) duurt net zo lang als twee achtste noten.
- ♪ Een achtste noot (dicht met vlag) duurt net zo lang als twee zestiende noten.

Tot nu toe hebben we de achtste noot nog niet gebruikt. De achtste noot kun je tegengaan als een enkele noot met een vlag ♪ of als een groepje ♪♪♪.

Wanneer er achtsten in de maat staan, worden deze vaak geteld als “één-e, twee-e, drie-e, vier-e...” of in het Engels als “one-and two-and three-and four-and...”.

Probeer de volgende oefening maar eens te spelen. Tel hardop mee:

OEFENING 39

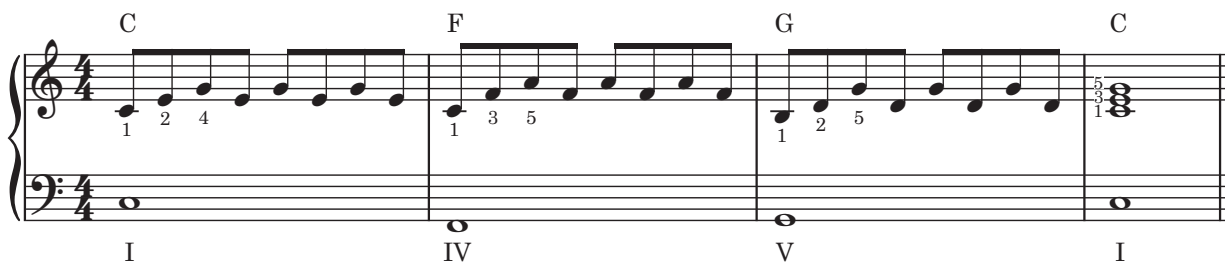

HERHALING VAN DE MAJEURAKKOORDEN I-IV-V

Je hebt inmiddels drie toonsoorten leren kennen: C, G en F. Van deze toonsoorten weet je wat de akkoorden zijn voor de tonica, dominant en sub-dominant. Probeer te onthouden dat in de majeurtoonsoorten de tonica, dominant en subdominant altijd majeurakkoorden zijn! We oefenen deze akkoorden nog één keer in zowel C, G als F.

De oefening staat in C. De linkerhand speelt in de bas alleen de grondtoon:

OEFENING 40

Oefening in C. De linkerhand speelt in de bas alleen de grondtoon en de kwint:

OEFENING 41

Exercise 41 in C major. The right hand plays chords C, F, G, and C. The left hand plays a bass line with notes C, F, G, and C. Fingerings are indicated: 1, 2, 4 for C; 1, 3, 5 for F; 1, 2, 5 for G.

Oefening in G. De linkerhand speelt in de bas alleen de grondtoon:

OEFENING 42

Exercise 42 in G major. The right hand plays chords G, C, D, and G. The left hand plays a bass line with notes G, C, D, and G. Fingerings are indicated: 1, 2, 4 for G; 1, 3, 5 for C; 1, 2, 5 for D.

Oefening in G. De linkerhand speelt in de bas alleen de grondtoon en de kwint:

OEFENING 43

Exercise 43 in G major. The right hand plays chords G, C, D, and G. The left hand plays a bass line with notes G, C, D, and G. Fingerings are indicated: 1, 2, 4 for G; 1, 3, 5 for C; 1, 2, 5 for D.

Oefening in F. De linkerhand speelt in de bas alleen de grondtoon:

OEFENING 44

Exercise 44 in F major. The right hand plays chords F, Bb, C, and F. The left hand plays a bass line with notes F, Bb, C, and F. Fingerings are indicated: 1, 2, 4 for F; 1, 3, 5 for Bb; 1, 2, 5 for C.

Oefening in F. De linkerhand speelt in de bas alleen de grondtoon en de kwint:

OEFENING 45

Exercise 45 in F major. The right hand plays chords F, Bb, C, and F. The left hand plays a bass line with notes F, Bb, C, and F. Fingerings are indicated: 1, 2, 4 for F; 1, 3, 5 for Bb; 1, 2, 5 for C.

MINEURAKKOORDEN VAN DE MAJEURTOONLADDER

Wanneer we in een majeur toonsoort spelen, zijn de tonica, dominant en subdominant altijd majeurakkoorden. We gaan nu kijken naar de mineurakkoorden, en nemen daarbij opnieuw de toonladder van C als voorbeeld:

Akkoordsymbool	C	Dm	Em	F	G	Am	B ^o	C
Trap	I	ii	iii	IV	V	vi	vii ^o	I
Functie	Tonica			Subdominant	Dominant			Tonica
Noot	C-E-G	D-F-A	E-G-B	F-A-C	G-B-D	A-C-E	B-D-F	C-E-G

De trappen **ii**, **iii** en **vi** zijn mineurakkoorden en worden – zoals we in de vorige overzichten ook al zagen – als Romeinse cijfers in kleine letters geschreven. Net als de **I**, **V** en **IV** hebben deze trappen elk een eigen naam.

De tweede trap **ii** is de **supertonica**. ‘Super’ is Latijn voor ‘boven’. De supertonica ligt dan ook één trap boven de tonica:

I ii iii IV V vi vii^o I

De supertonica deelt twee noten met de subdominant, en wordt daarom ook wel als vervanger van de subdominant gebruikt:

OEFENING 46

Diagram illustrating the supertonica (ii) as a substitute for the subdominant (IV) in a C major progression. The sequence shown is C (I), Dm (ii), G (V), and C (I).

De derde trap **iii** is de **mediant**. ‘Mediant’ is Latijn voor ‘middelste’. De mediant is de derde trap vanaf de tonica en ligt precies in het midden, tussen de tonica en dominant:

I ii iii IV V vi vii^o I

De mediant deelt twee noten met zowel de tonica als de dominant en kan daarom worden gebruikt als een alternatief voor de dominant of de tonica. In de volgende oefening gebruiken we **Em** als een variatie op **C**, waardoor de standaardprogressie **I-IV-V-I** een subtiele wending krijgt:

OEFENING 47

Diagram illustrating the mediant (iii) as a substitute for the dominant (V) in a C major progression. The sequence shown is C (I), F (IV), G (V), C (I), Em (iii), F (IV), G (V), and C (I).

De zesde trap is de **submediant**. Deze ligt drie trappen lager dan de tonica. Wanneer we vanaf de tonica omhoog tellen, is het de zesde positie:

I ii iii IV V vi vii° I

De submediant deelt twee noten met de tonica en kan daarom worden gebruikt als alternatief voor de tonica. In de oefening spelen we eerst **I-IV-V-vi**, waarbij de submediant de tonica vervangt. Daarna spelen we **iii-IV-V-I**, waarbij we de tonica vervangen door **iii**:

OEFENING 48

Dezelfde oefening, maar nu in G:

OEFENING 49

Dezelfde oefening, maar nu in F:

OEFENING 50

Tenslotte hebben we de zevende trap **vii°**. Voor nu laten we deze trap rusten. In deel 3 besteden we ruim aandacht aan de (belangrijke!) rol van de zevende trap bij het gebruik van de zogenaamde septiemakkoorden.

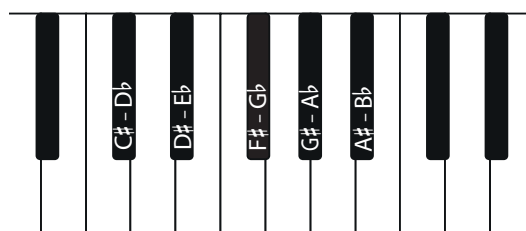
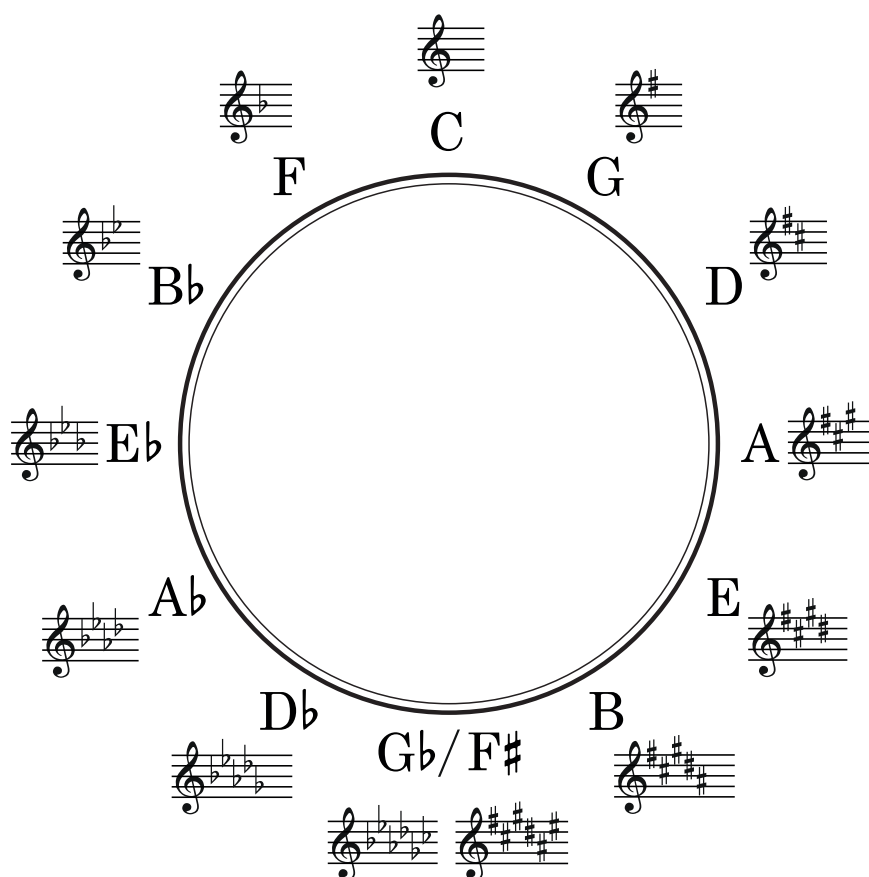
DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DE KWINTENCIRKEL

Nu we de akkoorden op de trappen van de toonladder hebben geoefend, komen we terug op de verschillende toonsoorten. We kennen inmiddels C, G (met één kruis) en F (met één mol). Maar er zijn nog veel meer toonsoorten, die je kunt herkennen aan het aantal kruisen of mollen.

De relatie tussen voortekens en toonsoorten kan duidelijk worden weergegeven in de zogenaamde **kwintencirkel** (in het Engels *the Circle of Fifths*). De kwintencirkel is een grafische weergave van een logisch systeem, dat is gebaseerd op de opeenvolging van kwinten. Wanneer we met de klok meedraaien, komt er bij iedere kwint omhoog een kruis bij. Wanneer we tegen de klok in draaien, komt er bij iedere kwint omlaag een mol bij.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

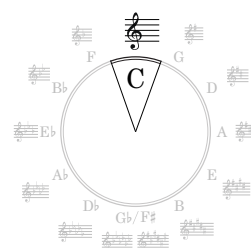
BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DE TOONSOORTEN MET KRUIS

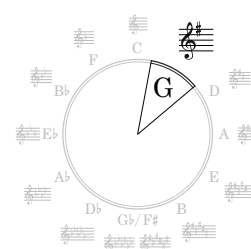
Chord progression for C major:

Chord	Notes	Fingering
C	G, E, C	I
Dm	A, F, D	ii
Em	B, G, E	iii
F	C, A, F	IV
G	D, B, G	V
Am	E, C, A	vi
B°	F, D, B	vii°
C	G, E, C	I

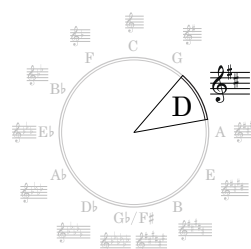
Chord progression for G major:

Chord	Notes	Fingering
G	D, B, G	I
Am	E, C, A	ii
Bm	F#, D, B	iii
C	G, E, C	IV
D	A, F#, D	V
Em	B, G, E	vi
F#°	C, A, F#	vii°
G	D, B, G	I

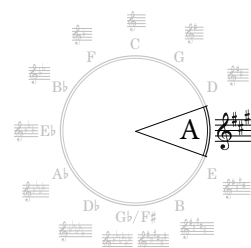
Chord progression for D major:

Chord	Notes	Fingering
D	A, F#, D	I
Em	B, G, E	ii
F#m	C#, A, F#	iii
G	D, B, G	IV
A	E, C#, A	V
Bm	F#, D, B	vi
C#°	G, E, C#	vii°
D	A, F#, D	I

Chord progression for A major:

Chord	Notes	Fingering
A	E, C#, A	I
Bm	F#, D, B	ii
C#m	G#, E, C#	iii
D	A, F#, D	IV
E	B, G#, E	V
F#m	C#, A, F#	vi
G#°	D, B, C#	vii°
A	E, C#, A	I

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DE 3/4- EN 6/8-MAAT

We hebben tot nu toe met de vierkwartsmaat (4/4) gewerkt. Daar gaan we nu de driekwartsmaat en de zesachtstemaat (6/8) aan toevoegen. Probeer te begrijpen hoe de symbolen voor de maatsoorten zijn opgebouwd. Het bovenste getal geeft aan hoeveel tellen er in de maat zitten. Het onderste getal geeft aan welke nootwaarde we gebruiken voor één tel.

$$\frac{4}{4} = 4 = 4 \times 1 \text{ kwartnoot}$$

$$\frac{3}{4} = 3 = 3 \times 1 \text{ kwartnoot}$$

$$\frac{6}{8} = 6 = 6 \times 1 \text{ achtste noot} = \text{♪ ♪ ♪ ♪ ♪ ♪}$$

Oefening met achtsten in 3/4-maat in C.

Speel de halve noten met een punt ♩ de hele maat. We komen later terug op deze zogenaamde **gepunteerde noten**.

OEFENING 54

Oefening met achtsten in 3/4-maat in G (met één kruis):

OEFENING 55

Oefening met achtsten in 3/4-maat in F (met één mol):

OEFENING 56

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

Chords: A, C#m, F#m, D, A, E, A, A

Roman numerals: I, iii, vi, IV, V, I

In de volgende oefening gebruiken we twee nieuwe tekens: de **gepunteerde** en de **overgebonden noot**. In het Engels noemen we deze 'dotted' en 'slurred notes'. We schrijven de gepunteerde noot als een gewone noot met daarachter een punt: . De punt betekent dat we de helft van de lengte bij de noot optellen. Bij een kwart noot tellen we er dus een achtste nootlengte bij. Anders gezegd: de lengte van de noot is drie achtsten.

Hetzelfde principe geldt bij overgebonden noten. In de oefening zien we voor de linkerhand drie achtste noten staan. De eerste twee spelen we op de normale manier. De derde achtste noot is met een overbinding (*slur*) verbonden met een gepunteerde kwartnoot. De totale lengte van achtste noot en de gepunteerde kwartnoot is daarom vier achtsten:

1/8 1/8 1/8 1/8 1/8 1/8

Chords: Eb, Bb, Cm, Gm, Ab, Bb, Eb, Eb

Roman numerals: I, V, vi, iii, IV, V, I

Dynamics: *mf*, *mp*

Zing de melodie mee met de akkoorden uit de vorige oefening:

OEFENING 67

HERHALING

Herhaling is één van de belangrijkste bouwstenen in de muziek. Zonder herhaling zouden we muziek al snel kunnen ervaren als vormloos. Herhalingen van harmonische schema's, melodie, ritme en dynamiek zorgen voor herkenning en structuur. Te veel herhaling kan muziek voorspelbaar en saai maken. Daarom wordt het herhaalde deel vaak net iets anders uitgevoerd, waardoor de muziek een nieuwe wending krijgt. In muzieknotatie gebruiken we voor zulke wendingen zogenaamde volta's. **Volta** is een Latijns woord dat 'wending' of 'keerpunt' betekent. Wanneer we twee volta's achter elkaar zien, betekent dit dat hetzelfde gedeelte twee verschillende afsluitingen krijgt:

Probeer de volgende oefening goed te begrijpen. In de eerste herhaling (volta 1) speel je **G-C-D-Em**. In de tweede herhaling (volta 2) speel je in de laatste maat een alternatief einde, namelijk **G** in plaats van **Em**. Dit einde is muzikaal logisch, want hiermee sluit je het stuk af met de tonica (**I**). Volledig uitgeschreven klinkt het dan zo: **G-C-D-Em | G-C-D-G**.

OEFENING 68

De volgende oefening heeft dezelfde akkoorden als de vorige oefening, maar nu met zang. De tekst is bij de tweede volta anders dan bij de eerste! Het volledige stukje zing je dus als volgt: "Oe - oe - oe - oh | Oe - oe - oe - ah".

OEFENING 69

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.